

INDIKATORER FÖR UPPSALAS ÖP

INNEHÅLL

Inledning	3
INDIKATORER	5
Indikatorlista	6
Bostadsbestånd	8
Upplåtelsevariation	9
Bebyggelsevariation	10
Närhet till vardagsfunktioner	11
Närhet till livsmedelsbutik	12
Koncentration	13
Arbetandtäthet	14
Blandning	15
Urban kontinuitet	16
Friytetillgång	17
Grönområde per boende	18
Närhet till grönområde	19
Närhet till tyst område	20
Grönyta	21
Jordbruksmark	22
Trafikyta per capita	23
Korsningstäthet	24

DISKUSSION	25
Samband mellan koncentration och andra indikatorer	26

MEDVERKANDE

UPPSALA KOMMUN

Göran Carlén, projektansvarig
Robert Engblom
Maria Lundholm
Henrik Robertsson
Åsa Wennblom

Katarina Fehler
Karl Nygren
Örjan Trapp
Anders Hollinder
Mia Agvald-Jägborn
Björn Sigurdsson
Ola Karlström
Ingrid Anderbjörk

www.upsala.se

SPACESCAPE

Alexander Ståhle, uppdragsansvarig
Ida Wezelius, handläggande

www.spacescape.se

INLEDNING

Uppsalas översiktsplan (ÖP) antogs i slutet av år 2016. Kommunens avsikt är att inom den rullande översiktsplaneringen systematiskt följa upp översiktsplans styrverkan och aktualitet. Följande frågor ska besvaras och ge underlag till riktningförändringar och nya insatser:

1. Stämmer den (fysiska) samhällsutvecklingen i kommunen överens med översiktsplanens intentioner?
2. Följs översiktsplanen i besluten?
3. Är översiktsplanens utgångspunkter aktuella?
4. Fullföljs de insatser som skilda nämnder fått i uppdrag?

Resultaten analyseras och sammanfattas årligen i en uppföljningsrapport. Fördjupade uppföljningar kan göras mer sällan, till exempel under varje fyra- eller åttaårsperiod. Föreliggande uppdrag har sitt fokus på punkten 1 ovan. Syftet är varit att ta fram indikatorer och metoder som belyser detta och göra en första uppföljning på området.

Utgångspunkten för att söka lämpliga indikatorer har tagits ifrån översiktsplanens prioriteringar, principer, tematiska riktlinjer samt inriktningarna för mark- och vattenanvändning.

Fokus ligger på den fysiska samhällsutvecklingen och dess geografiska utfall. Indikatorerna ger stöd för att besvara frågor om rätt saker inträffar på rätt plats i rätt tid. De ger en kartbaserad bild av utvecklingen tillsammans med diagram som sammanfattar

utvecklingen på ett aggregerat sätt. Översiktsplanen spänner över mycket. För att uppföljningen ska vara praktiskt genomförbar har vi sökt indikatorer med bred träffbild och sovrat för att fånga de viktigaste i ett översiktsplaneperspektiv. Vissa indikatorer kan också användas som planindikatorer i efterföljande planering, till exempel i arbeten med fördjupade översiktsplaner, områdesplaner och stadsdelssanalyser.

Resultatet är ett tjugotal indikatorer. Än så länge finns tidsserier för bara några av indikatorerna. Det innebär att det för flera indikatorer är svårt att dra slutsatser avseende utvecklingsriktningen. Kortfattade kommentarer ges i anslutning till varje indikator. En diskussion om samband mellan indikatorer finns på slutet.

Denna rapport ska ses som ett första steg i arbetet. Framöver ska indikatorlistan ses över och tidsserier etableras i möjligaste mån för de som nu saknar det. Översiktsplan 2016 bygger i hög grad på strukturer och inriktningar som etablerades i tidigare översiktsplaner. Tidsserier kan därför dras även bakåt i tiden för att belysa om riktningen i samhällsutvecklingen ligger i linje med översiktsplanen. Mer uttömmande tolkning, diskussion och slutsatser för översiktsplaneringen får göras i kommande uppföljningar.

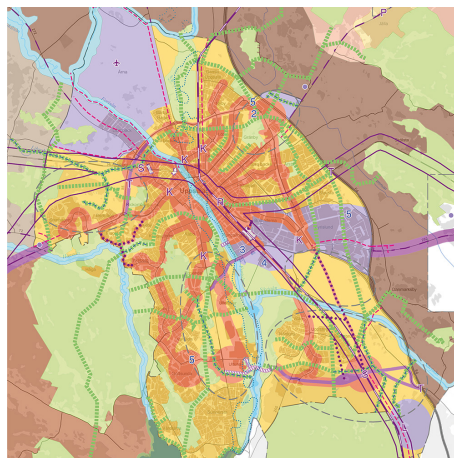
ANALYSERADE OMRÅDEN

Indikatorerna analyseras var för sig för hela kommunen, hela staden och för några av de markanvändningskategorier som finns i översiktsplanen. Dessa är följande:

- Stadsnoder
- Stadsdelsnoder
- Stadstråk
- Stadsbygden
- Prioriterade tätorter
- Landsbygden
- Stadens omland
- Större verksamhetsområden

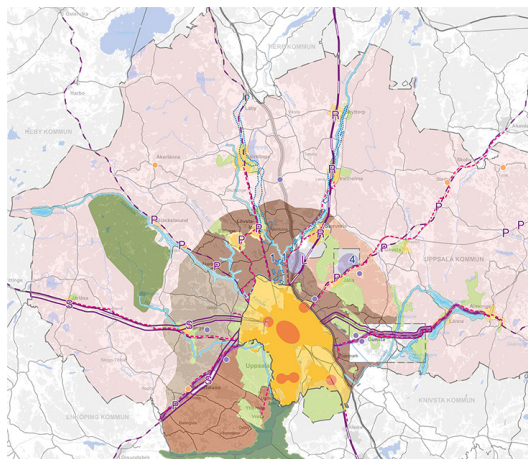
Till höger visas plankartan för staden och kommunen (karta 1 och 2), där kategorierna återfinns. För noggrannare beskrivning hänvisas till översiktsplanen.

Översiktsplanen är av naturliga skäl framåtsyftande, vilket innebär att flera markerade områden för bebyggelse i dagsläget är oetablerade. Vissa av analyserna tar därför hänsyn endast till de delar som i dagsläget ingår i tätorten (se karta 3).

KARTA 1

ÖPs plankarta för staden. Stadsstråk, stadsdelsnoder, stadsnoder och innerstaden i rött. Stadsbygden i gult. Verksamhetsområden i lila.

KARTA 2

ÖPs plankarta för kommunen. Prioriterade tätorter i gult, landsbygden i rosa, stadens omland syns som olika nyanser av brunt runt stadskroppen. Verksamhetsområden i lila.

KARTA 3

Uppsala stad med dagens tätortsavgränsning i gult. Överlagrat finns konturerna av stadsstråk, stadsdelsnoder, stadsnoder och innerstaden. De delar som inte överlagrats med konturer utgörs av "stadsbygden" och "verksamhetsområden"

INDIKATORER

INDIKATORLISTA

Indikatorerna har valts ut i ett antal workshops och arbetsmöten på kommunen. Indikatorerna fokuserar på den fysiskt rumsliga utvecklingen och utgår från översichtsplanens mål och prioriteringar. Viktigt vid valet av indikatorer är också tillgången till data och i vilken mån som denna data uppdateras. Målet är att arbeta med data som uppdateras årligen.

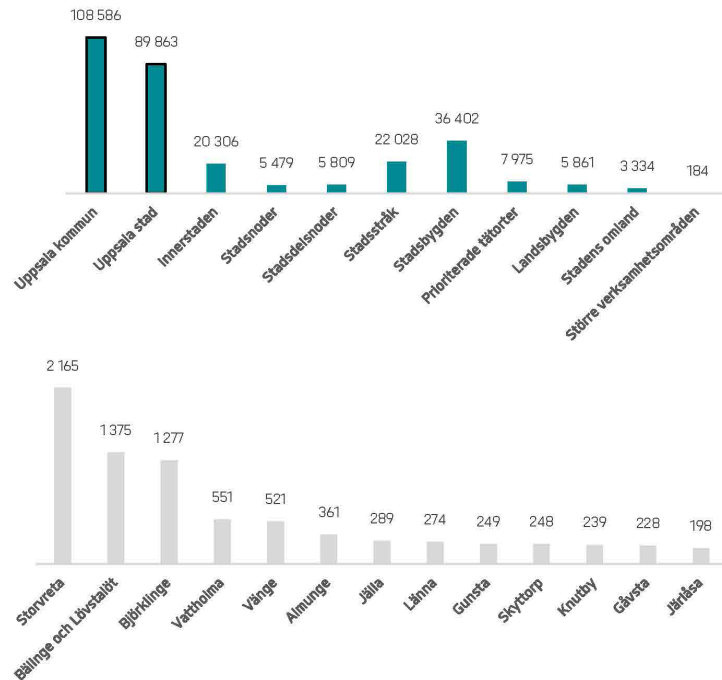
Indikatorerna är följande (beskrivs på nästa sida):

- Bostadsbestånd
- Upplåtelsevariation
- Bebyggelsevariation
- Närhet till vardagsfunktioner
- Närhet till livsmedelsbutik
- Koncentration
- Arbetandetetätthet
- Blandning
- Urban kontinuitet
- Friytetillgång
- Grönområde per boende
- Närhet till grönområde
- Närhet till tyst område
- Grönyta
- Jordbruksmark
- Trafikyta per capita
- Korsningstäthet

INDIKATORNAMN	INDIKATORMÅTT	SVARAR PÅ FRÅGAN	PRIORITERINGAR I ÖP	DATAKÄLLA
Bostadsbestånd	Antal bostäder	Hur många bostäder finns? Hur många har tillkommit?	Bostadsbyggande för att möta behoven	SCB
Uppiåtelsevariation	Procent hyresrätter av alla bostäder	Hur stor är andelen hyresrätter av alla bostäder?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	SCB
Bebyggelsevariation	Procent småhus av alla bostäder	Hur stor är andelen småhus av alla bostäder?	Livsmiljöer för sammanhållning och trygghet	SCB
Närhet till vardagsfunktioner	Antal servicekategorier inom 500 meters radie	Hur är den lokala servicetillgången?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	Tillväxtverket
Närhet till livsmedelsbutik	Gångavstånd (meter) till livsmedelsbutik	Hur är närheten till livsmedelsbutiker?	Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad	Tillväxtverket
Koncentration	Boende och arbetande per hektar inom 500 meters radie	Hur stort är serviceunderlaget? Hur har tätheten förändrats?	Koncentration och blandning	SCB
Arbetandetetätthet	Arbetande per hektar inom 500 meters radie	Hur är tillgången till den lokala arbetsmarknaden?	Koncentration och blandning	SCB
Blandning	Procent arbetande av totalbefolkning	Hur blandad är staden? Hur har blandningen förändrats?	Koncentration och blandning	SCB
Urban kontinuitet	Antal sammanlänkade "urbana rutor" i det centrala stadsområdet	Hur sammanhängande är stadsområdet?	Koncentration och blandning	SCB
Friytetillgång	Procent offentlig friyta av landytan inom 500 meters radie	Hur mycket yta finns för rekreation och utevistelse? Hur har den förändrats?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta
Grönområde per boende	Kvadratmeter grönområde per boende inom 500 meters radie	Hur är det potentiella besöksstrycket på grönytor?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta / SCB
Närhet till grönområde	Gångavstånd (meter) till grönområde	Hur är närheten till grönområden?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta
Närhet till tyst område	Gångavstånd (meter) till tyst område < 45 dBA	Var finns det tysta områden?	Utrymme för rekreation	Sociotopkarta / bullerkarta
Grönyta	Procent grönyta av landytan	Hur stor del av landytan är vegetationstäckt och biologiskt aktiv? Hur har den förändrats?	Kretslopp, ekosystemtjänster och minimerat resursbehov	Nationella marktäckedata
Jordbruksmark	Hektar jordbruksmark	Hur mycket jordbruksmark finns det?	Kretslopp, ekosystemtjänster och minimerat resursbehov	Nationella marktäckedata
Trafikyta per capita	Kvadratmeter trafikyta per boende och arbetande	Hur mycket gata finns per invånare? Hur effektivt är gatunätet?	Robusta transport och försörjningssystem	Nationella marktäckedata / SCB
Korsningstäthet	Gatukorsningar per kvadratkilometer inom 500 meters radie	Hur tätt är det mellan gatukorsning och hur finmaskigt är gatunätet?	Robusta transport och försörjningssystem	Fastighetskartan (Lantmäteriet)

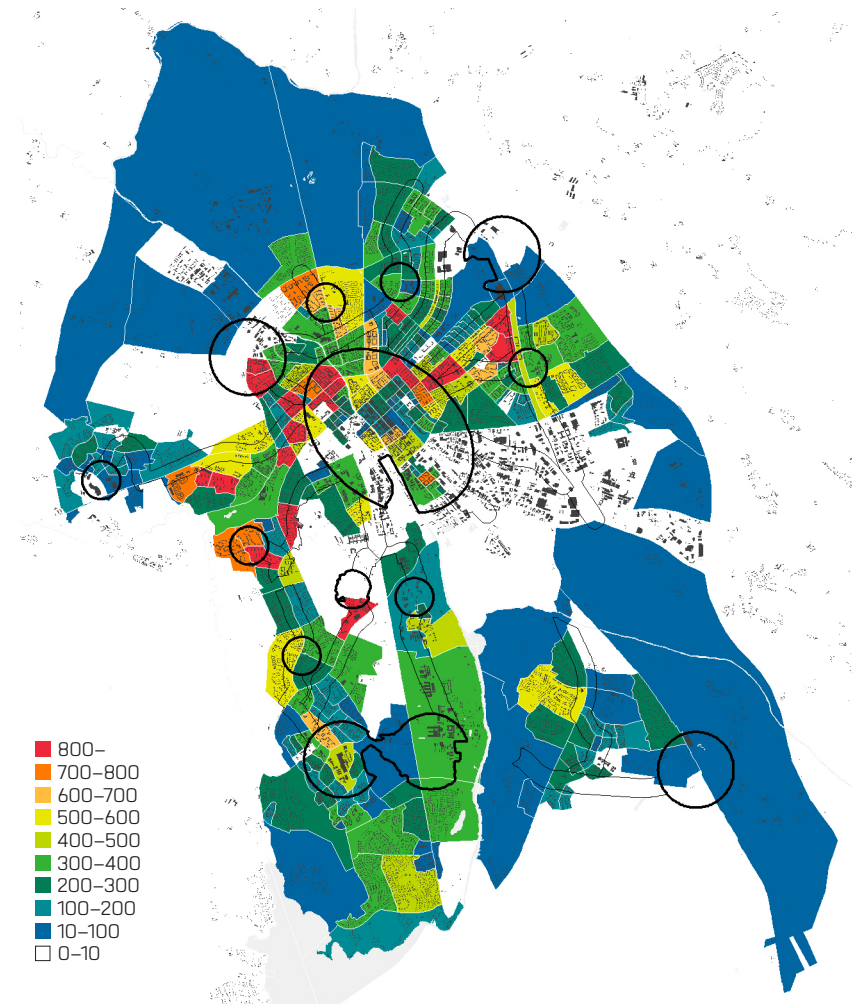
BOSTADSBESTÅND

ANTAL BOSTÄDER (2017)

Denna indikator fångar antalet bostäder inom ett givet område. Antalet bostäder 2017 var i Stockholmsregionen 1 032 242 (483 578 i Stockholms stad), Göteborgsregionen 468 109 (279 339 i Göteborgs stad), Malmöregionen 306 061 (161 646 i Malmö stad).

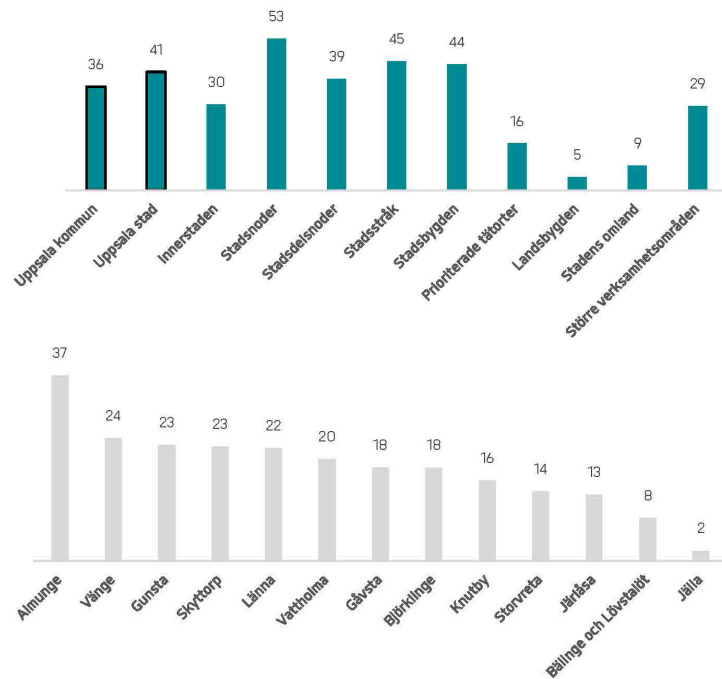
I Uppsala kommun finns 108 586 bostäder, varav 90 173 i staden. Flest bostäder i Uppsala stad finns inom stadsbygden, innerstaden och i stadsstråken. I de utpekade stadsnoderna finns knappt 5 500 bostäder. Det finns fler bostäder i de prioriterade tätorterna än i stadsnoderna och stadsdelsnoderna. ÖP anger bostadsutveckling främst i stadsbygden, i stadens noder och stråk samt i prioriterade tätorter.

ANTAL BOSTÄDER INOM NYKO 5-OMRÅDEN (2017)

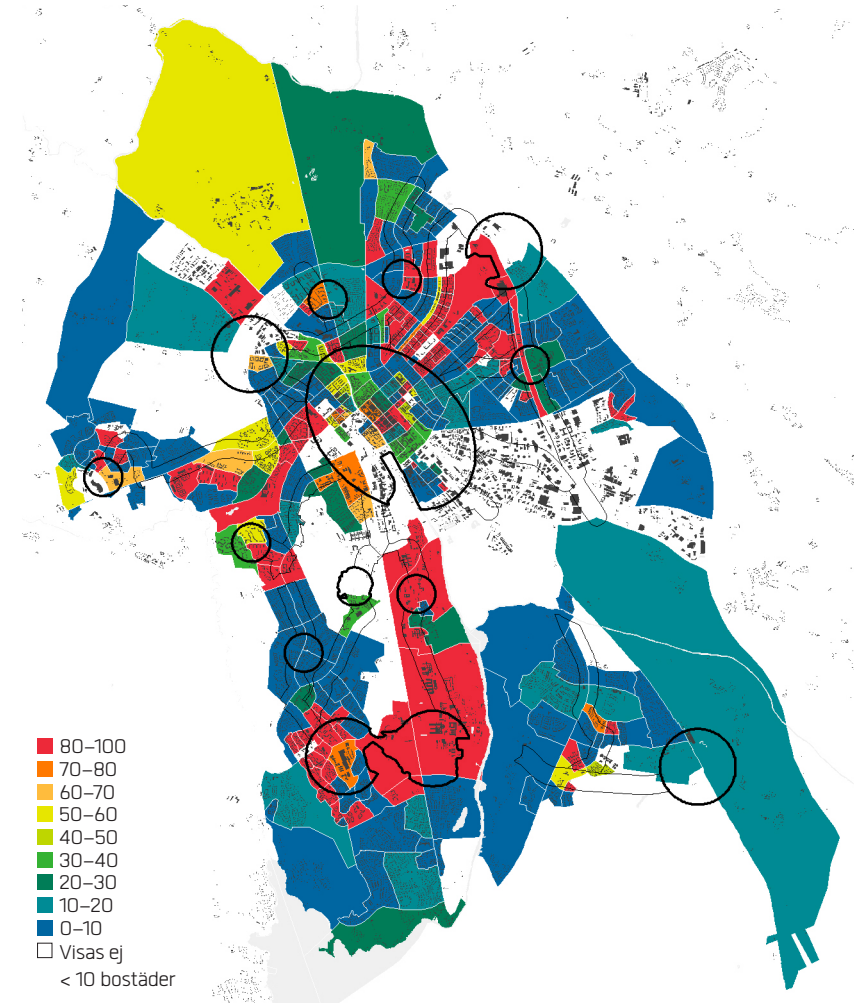
UPPLÅTELSEVARIATION

PROCENT HYRESRÄTTER AV ALLA BOSTÄDER (2017)

Indikatorn innefattar även specialbostäder för studenter mm. Denna indikator fångar fördelningen mellan hyresrätter och bostadsrätter/äganderätter. Både flerbostadshus och småhus ingår. Stockholms län 36%, Stockholms stad 43%, Västra Götaland 41%, Göteborgs stad 54%, Skåne län 38%, Malmö stad 46%.

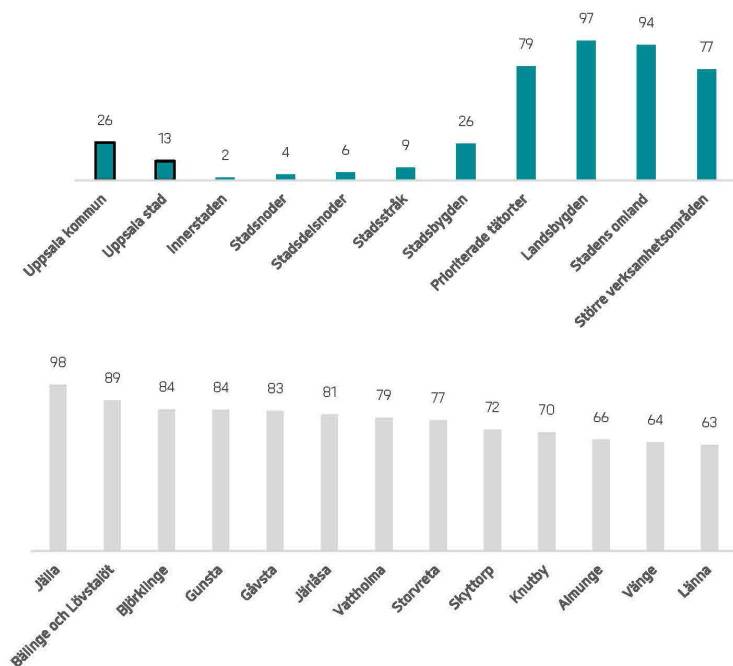
Uppsala län har 33% hyresrätter och kommunen 36%. ÖP anger blandning av upplåtelseformer i alla delar av staden samt i de prioriterade tätorterna. De flesta tätorter ligger i underkant vad gäller hyresrätter. I staden finns delområden med såväl stor dominans som små eller inga andelar. I Uppsala stad som helhet är siffran 41%. I innerstaden är andelen något lägre, 30%. I stadsnoderna som idag har relativt få bostäder utgörs omkring hälften av hyresrätter.

PROCENT HYRESRÄTTER AV ALLA BOSTÄDER INOM NYKO 5-OMRÅDEN (2017)

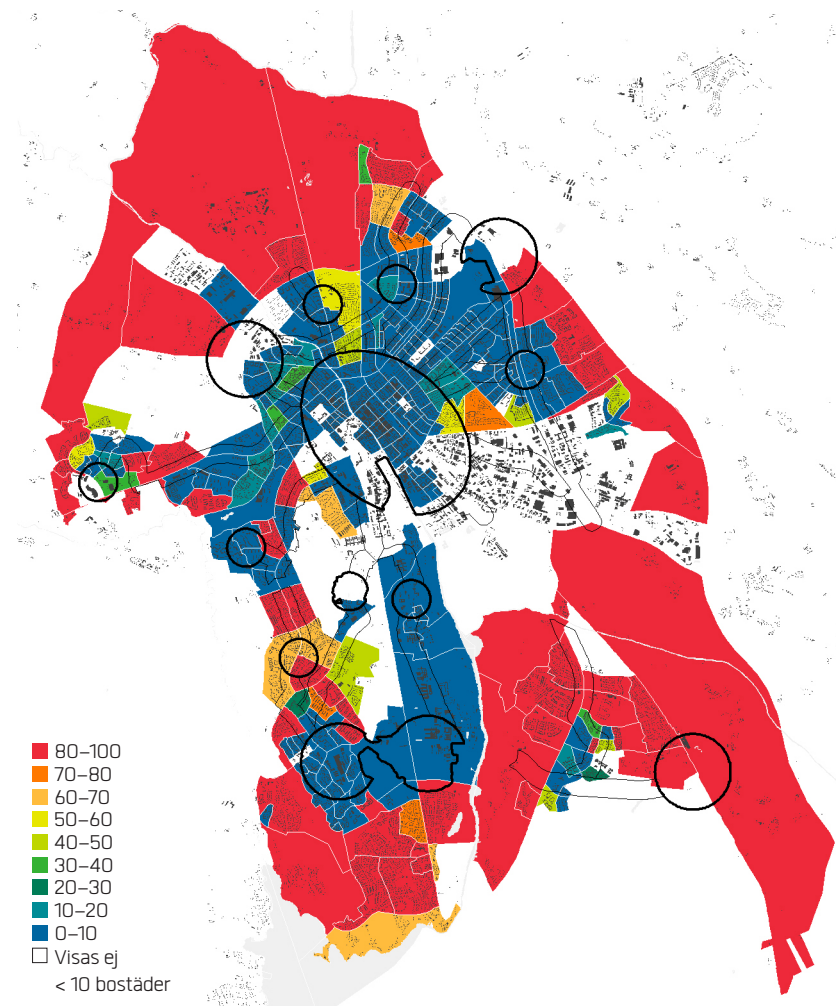
BEBYGGELSEVARIATION

PROCENT SMÅHUS AV ALLA BOSTÄDER (2017)

Denna indikator fångar fördelningen mellan småhus och flerbostadshus. Stockholms län 26%, Stockholms stad 9%, Västra Götalands län 43%, Göteborgs stad 19%, Skåne län 44%, Malmö stad 17%.

Uppsala län har 40% småhus och kommunen 26%. ÖP anger blandning mellan småhus och flerbostadshus främst i stadsbygden och i de prioriterade tätorterna. Stadsbygden som helhet har blandning. Karteringen på nyckelkodsområden antyder en dikotom karaktär inom staden. Motsvarande kartering på stadsdelsnivå skulle ge en mer blandad bild. Vissa delar av stadsbygden har dock stora sammanhängande områden med kraftig dominans av ena eller andra typen, till exempel villadominansen i södra och sydöstra Uppsala. Några av tätorterna har mycket kraftig småhusdominans.

PROCENT SMÅHUS AV ALLA BOSTÄDER INOM NYKO 5-OMRÅDEN (2017)

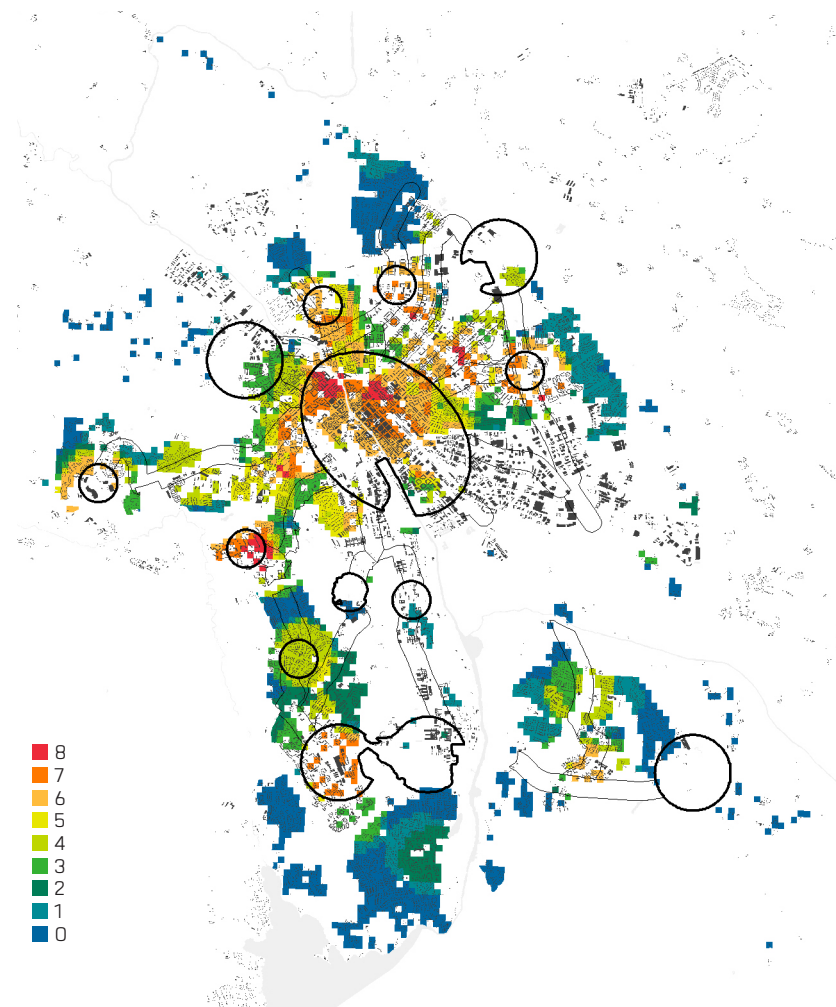
NÄRHET TILL VARDAGSFUNKTIONER

ANTAL SERVICEKATEGORIER INOM 500 METERS RADIE (2017)

Denna indikator fångar närheten till offentlig och kommersiell service, genom antalet servicetyper (0–8) som nås inom 500 meters radie. De servicetyper som ingår är apoteksvaror, dagligvaror, drivmedel, kontantuttag, postombud, bibliotek, skolor och vårdcentraler.

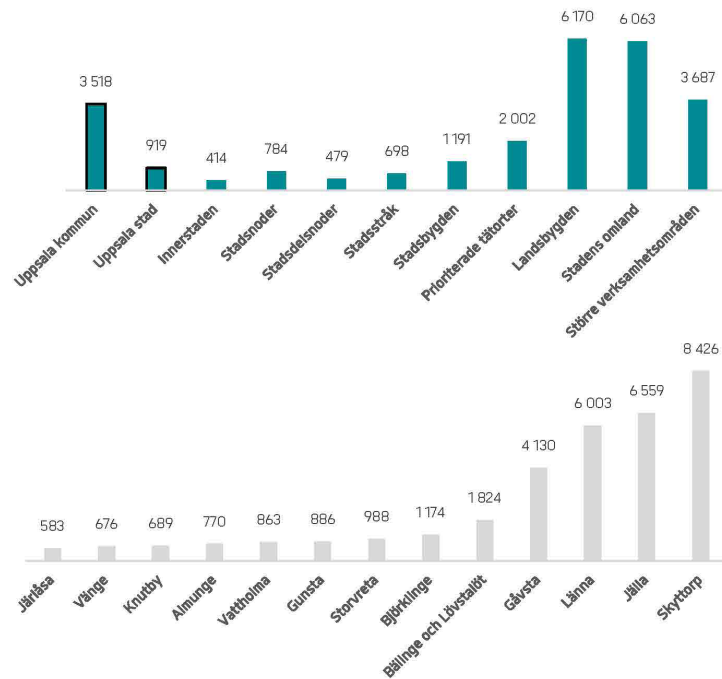
Enligt ÖP bör viktiga vardagsfunktioner kunna nås inom 10 minuter med gång, cykel eller kollektivtrafik om man bor i staden eller en prioriterad tätort. 500 meter motsvarar omkring 5–10 minuters gångväg, vilket kan vara rimligt om man bor i stadens stråk- och nodsystem. Bilden visar att innerstaden är välförsedd, liksom flera av stadsdelnoderna och två av stadsnoderna. Nästan alla övriga noder har klar utvecklingspotential, genom att de ännu inte etablerats eller har stor kvarstående markyta för utveckling. Flertalet av de prioriterade tätorterna ligger under genomsnittet för Uppsala stad.

ANTAL SERVICEKATEGORIER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR, ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS (2017)

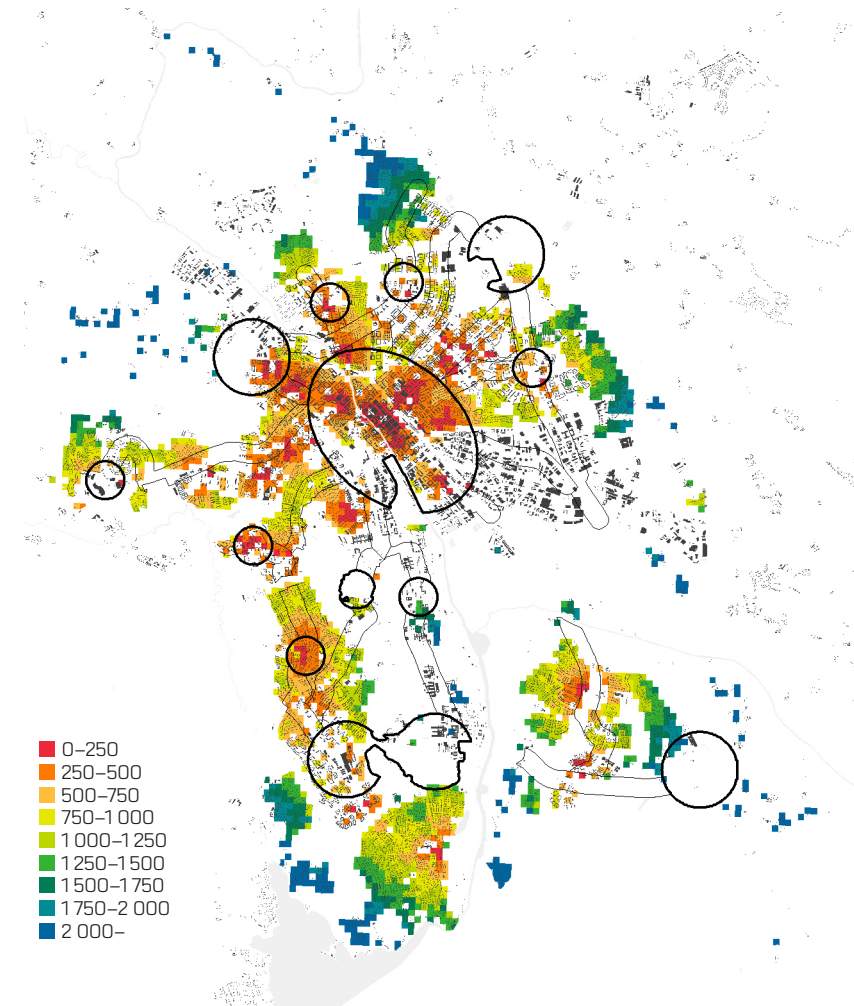
NÄRHET TILL LIVSMEDELSBUTIK

GÅNGAVSTÅND (METER) TILL LIVSMEDELSBUTIK (2017)

Denna indikator beskriver det genomsnittliga gångavståndet till närmaste livsmedelsbutik, den kanske enskilt viktigaste kommersiella servicefunktionen.

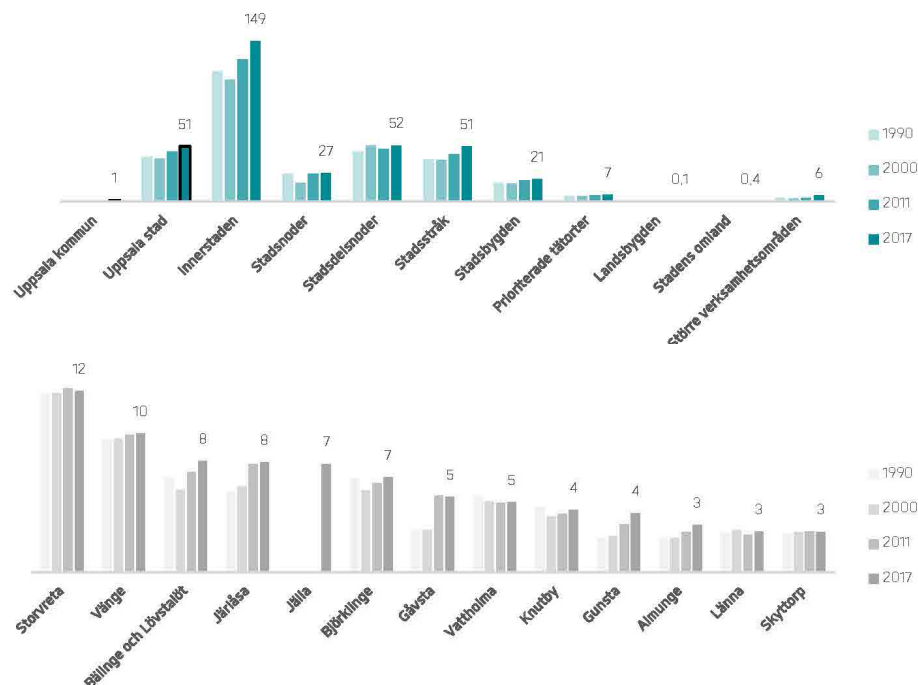
De kortaste avstånden till en livsmedelsbutik finns i innerstaden, stadsdelsnoderna och tätorterna Järlåsa, Vänge och Knutby, i genomsnitt 500–700 meter, vilket motsvarar 5–10 minuters promenad. I stadsbygden är snittavståndet drygt 1 kilometer, på landsbygden är avstånden långa, i snitt omkring 6 kilometer.

GÅNGAVSTÅND (METER) TILL LIVSMEDELSBUTIK FRÅN 100-METERSRUTOR, ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS (2017)

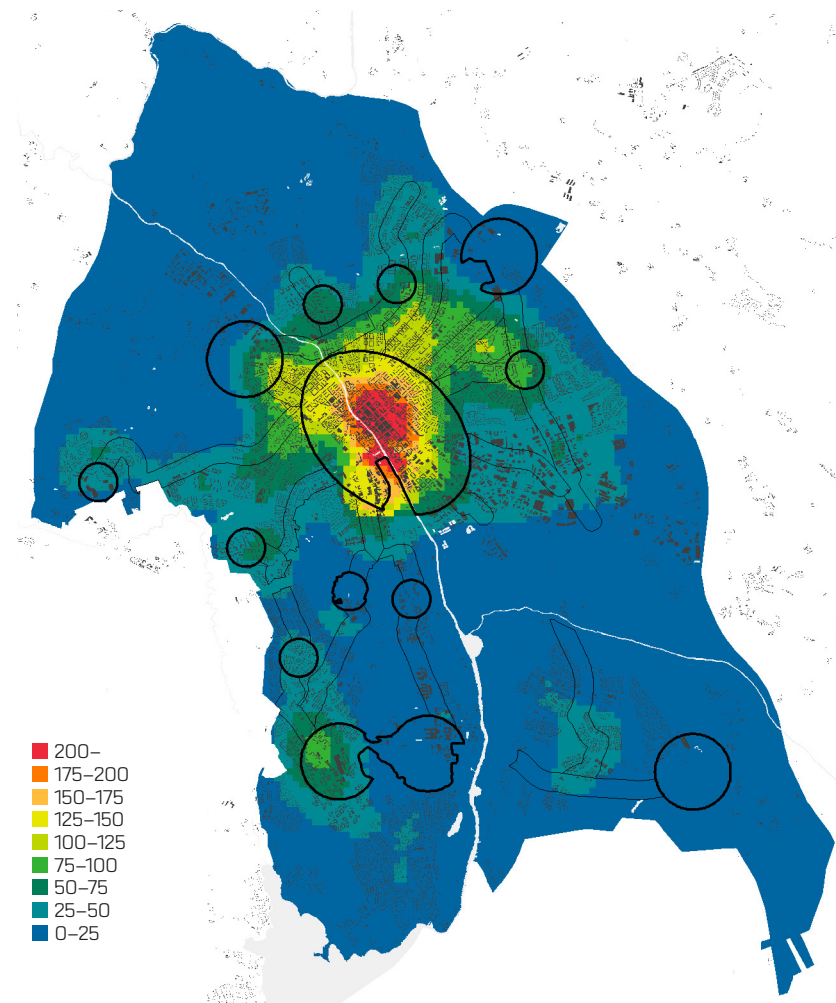
KONCENTRATION

BOENDE OCH ARBETANDE PER HEKTAR

Denna indikator fångar hur många boende och arbetande som finns per hektar, det vill säga hur tätbefolkat ett område är. Analysen görs med en radie på 500 meter, vilket motsvarar 5–10 minuters gångavstånd. Stockholms innerstad har 200–400 boende och arbetande per hektar. Göteborgs och Malmö innerstad har 150–300.

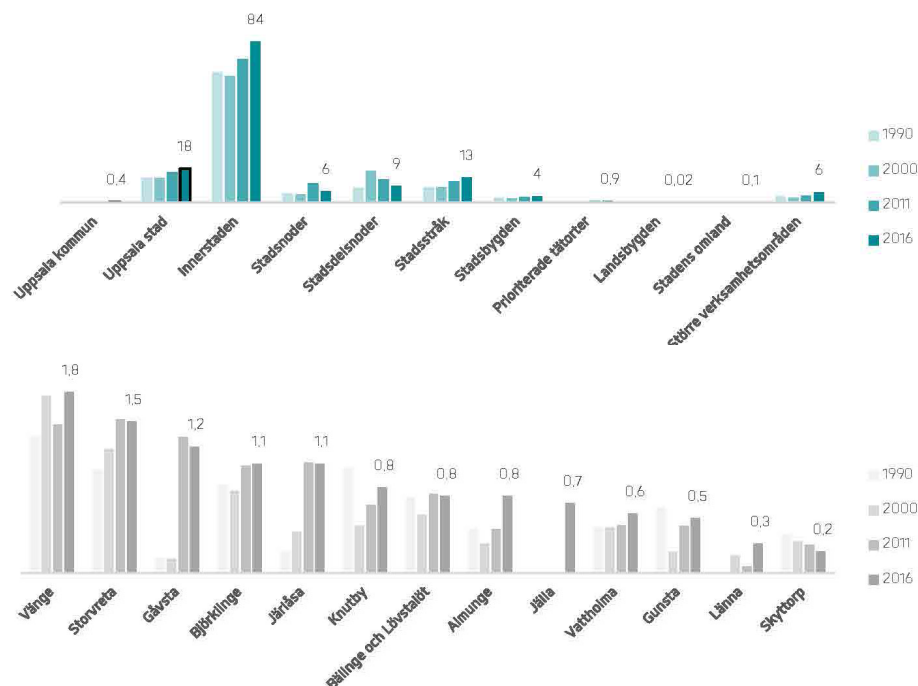
ÖPs inriktning är att hela stadsområdet ska få ökad koncentration, särskilt i noderna och stråken. Utvecklingen över tid har gått denna riktning. Stadsnoderna ska på sikt få mycket hög koncentration, men ligger idag på blygsamma nivåer. Innerstaden ligger klart högst. Här finns delar med över 200 personer per hektar, vilket liknar tätheten i de centrala delarna av våra tre svenska storstäder.

BOENDE OCH ARBETANDE PER HEKTAR INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2017)

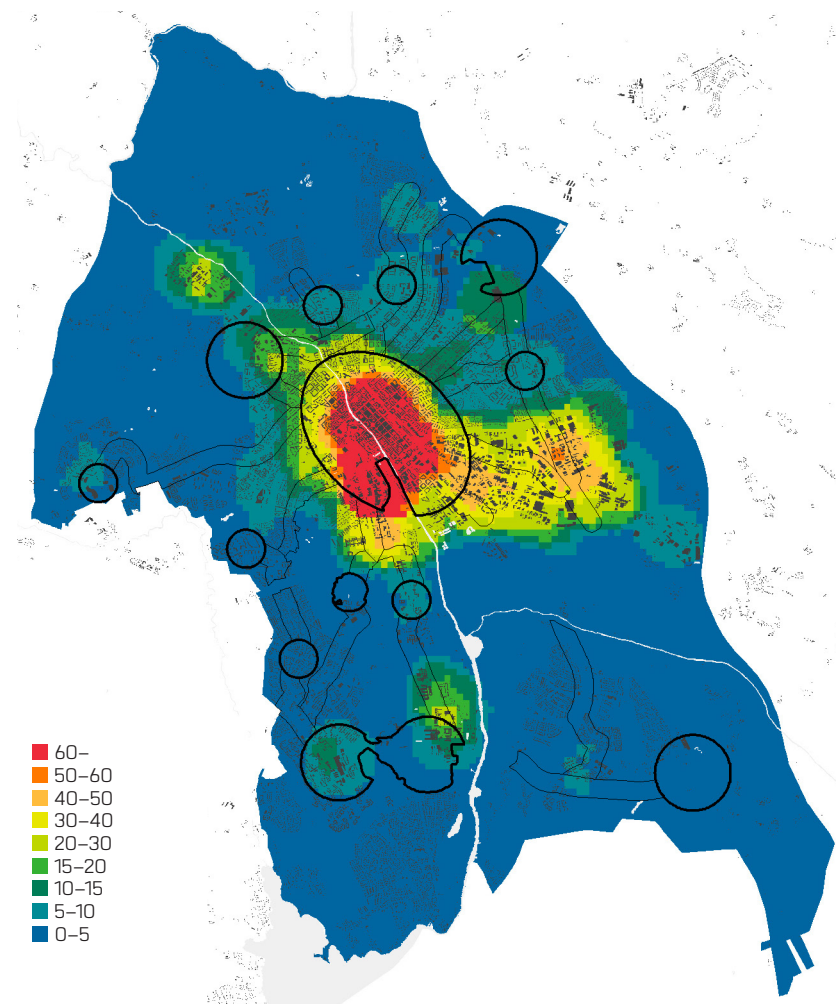
ARBETANDE TÄTHET

ARBETANDE PER HEKTAR

Denna indikator fångar arbetsplatskluster genom tätheten av arbetande inom 500 meters radie, vilket motsvarar omkring 5 minuters gångavstånd. Arbetandtätheten i Stockholms, Göteborgs, och Malmös innerstäder är 100–300 arbetande per hektar.

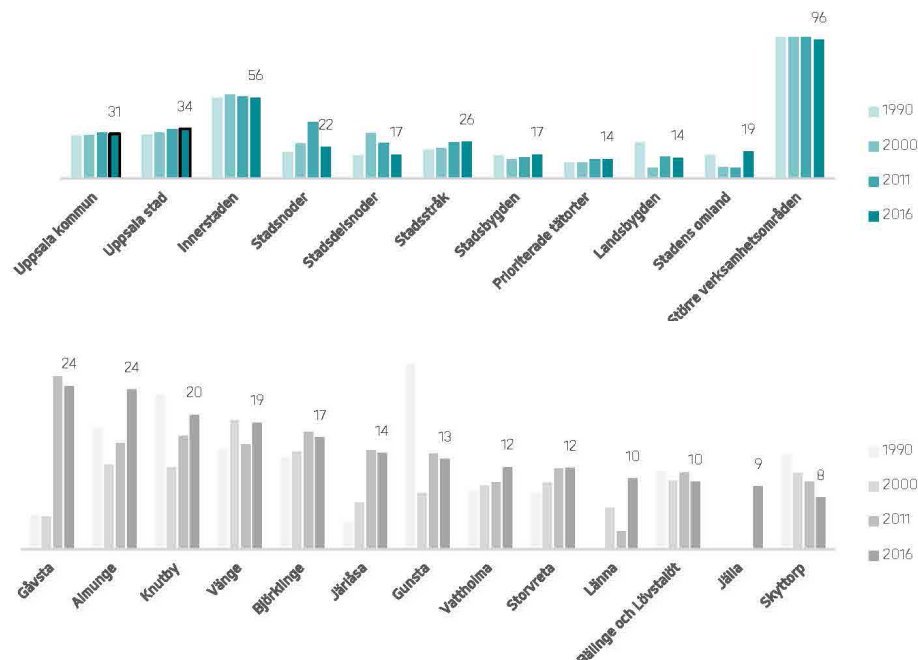
Översiktsplanen pekar ut främst stadens noder och stråk, verksamhetsområden, samt prioriterade tätorter som områden för ökande koncentration av arbetsplatser. Innerstaden sticker ut som det absolut starkaste arbetsplatsklostret. Boländerna har också en tydlig koncentration av arbetsplatser. Utanför den centrala staden utgör Gottsunda och Ultuna i söder och Librobäck och Gränby i norr mindre kluster. Utvecklingen har huvudsakligen gått i ÖPs riktning. Nedgången i stadsnoder kan förklaras med omvandlingen av Börjetull till blandad stadsdel med bostadsdominans. Nedgången i stadsdelsnoder kan åtminstone delvis förklaras av evakueringen av verksamheten i Ulleråker för att möjliggöra etablering av ny stadsdelsnod i samband med omvandlingen av stadsdelen.

ARBETANDE PER HEKTAR INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2016)

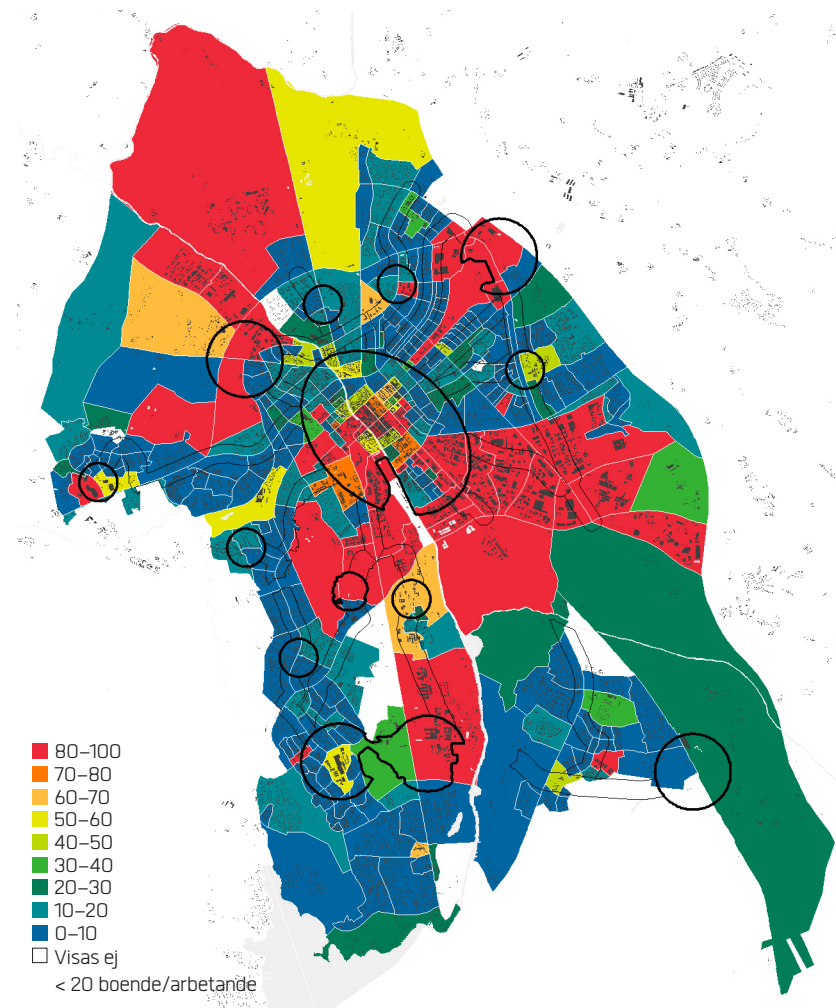
BLANDNING

PROCENT ARBETANDE AV TOTALBEFOLKNING

Denna indikator fångar fördelningen mellan boende och arbetande i ett område. Den mäter andelen arbetande av totalbefolkningen. UN Habitat rekommenderar 40–60%, vilket i svenska tätorter visat sig väl högt. Snarare verkar 30–70% vara en fördelning som fångar blandade stadsdelar i Sverige.

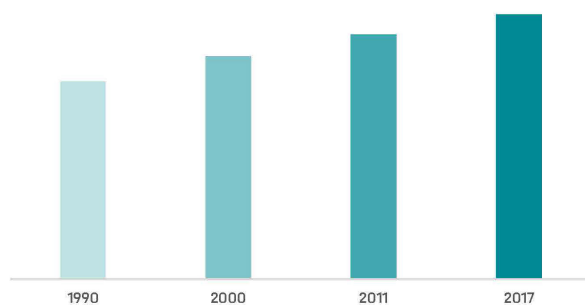
ÖP anger vikten av blandning i främst noderna och stråken i staden samt de prioriterade tätorterna. Andelen arbetande är i innerstaden drygt 50%, vilket liknar situationen i Stockholms innerstad. I kommunen är den 31% och i staden 34%. Blandningen ligger på omkring 20–25% i stadsstråk och stadsnoder, något lägre i stadsdelsnoder och prioriterade tätorter. Nedgången i stadsnoder kan förklaras med verksamhetsevakueringarna i Börjetull. Nedgången i stadsdelsnoder kan till viss del bero på nya bostäder som tillförts där för att stärka serviceunderlaget i noderna.

PROCENT ARBETANDE AV TOTALBEFOLKNING INOM NYKO 5-OMRÅDEN (2017)

URBAN KONTINUITET

ANTAL SAMMANLÄNKADE "URBANA RUTOR" I DET CENTRALA STADSOMRÅDET

En tydlig ambition i översiktsplanen är att stadens olika delar ska sammanlänkas till en kontinuerlig stadsbygd. Denna indikator fångar denna kontinuitet, genom att beräkna antalet sammanlänkade "urbana rutor" i det centrala stadsområdet. 100-metersrutor med minst 25 boende och arbetande räknas som urbana.

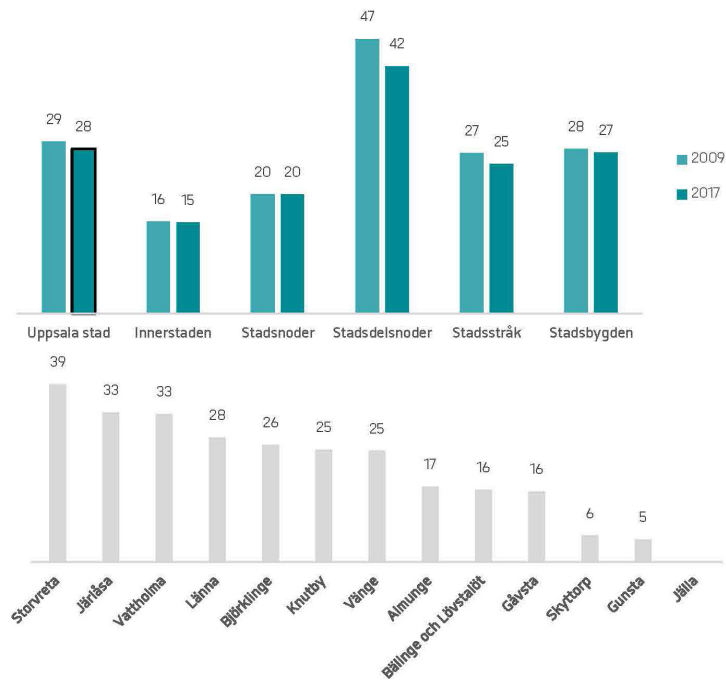
I Uppsala stad finns 11 kluster av sammanlänkade "urbana rutor" med minst 500 boende och arbetande, där det centrala stadsområdet är det absolut största med omkring 140 000 boende och arbetande (2017). Det centrala stadsområdets utbredning, eller kluster av rutor, har växt från 603 till 809 sammanlänkade "urbana rutor" sedan 1990. Utanför stadsgränsen är det endast i Storvreta som ett kluster med minst 500 boende och arbetande finns. Kartan visar tydliga potentialer för sammanlänkning som finns genom utbyggnad i de ännu oetablerade delarna av stadsstråken och noderna.

100-METERSRUTOR SOM BILDAR KLUSTER MED MINST 500 BOENDE OCH ARBETANDE (2017)

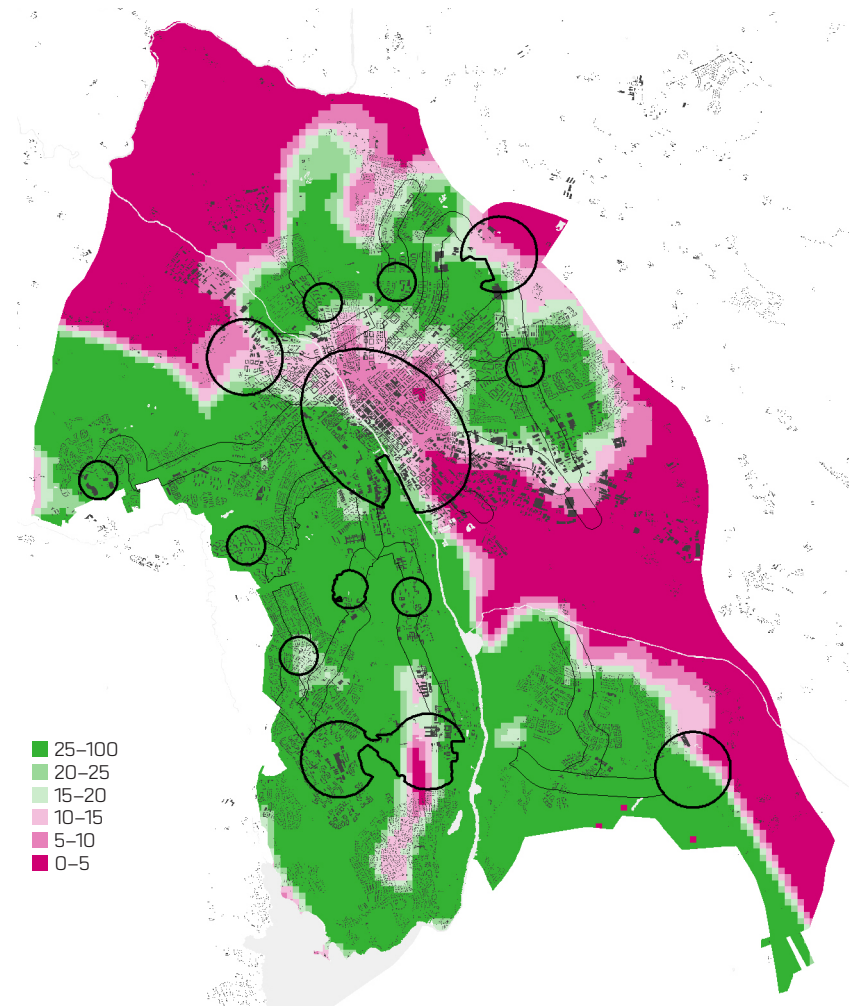
FRIYTETILLGÅNG

PROCENT OFFENTLIG FRIYTA AV LANDYTAN (2017)

Denna indikator fångar hur mycket offentlig rekreativ friyta som man når inom 500 meters radie. UN Habitat rekommenderar minst 15% för att klara behovet av sociala och rekreativa platser i staden. 7 av 10 boende i Stockholms innerstad bor i ett område med mer än 15% friyta.

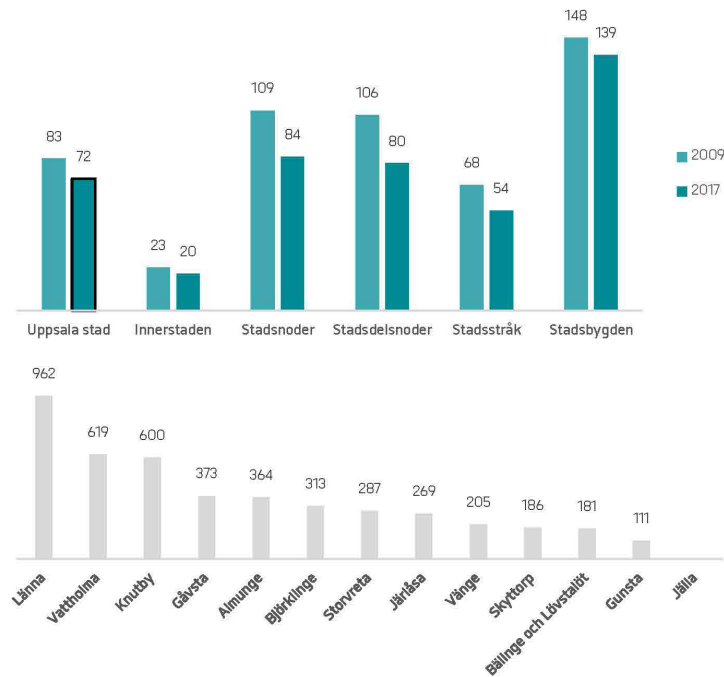
Innerstaden har lägst friytetillgång men snittvärdet på omkring 15%. Delar av innerstaden, till exempel runt Centralstationen, ligger dock under 10%. Övriga delområden har mycket god friytetillgång, 30–50%. Vissa tätorter ligger dock lågt. I innerstaden bör friytetillgången inte minska. I några av tätorterna bör den öka.

PROCENT OFFENTLIG FRIYTA AV LANDYTAN INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2017)

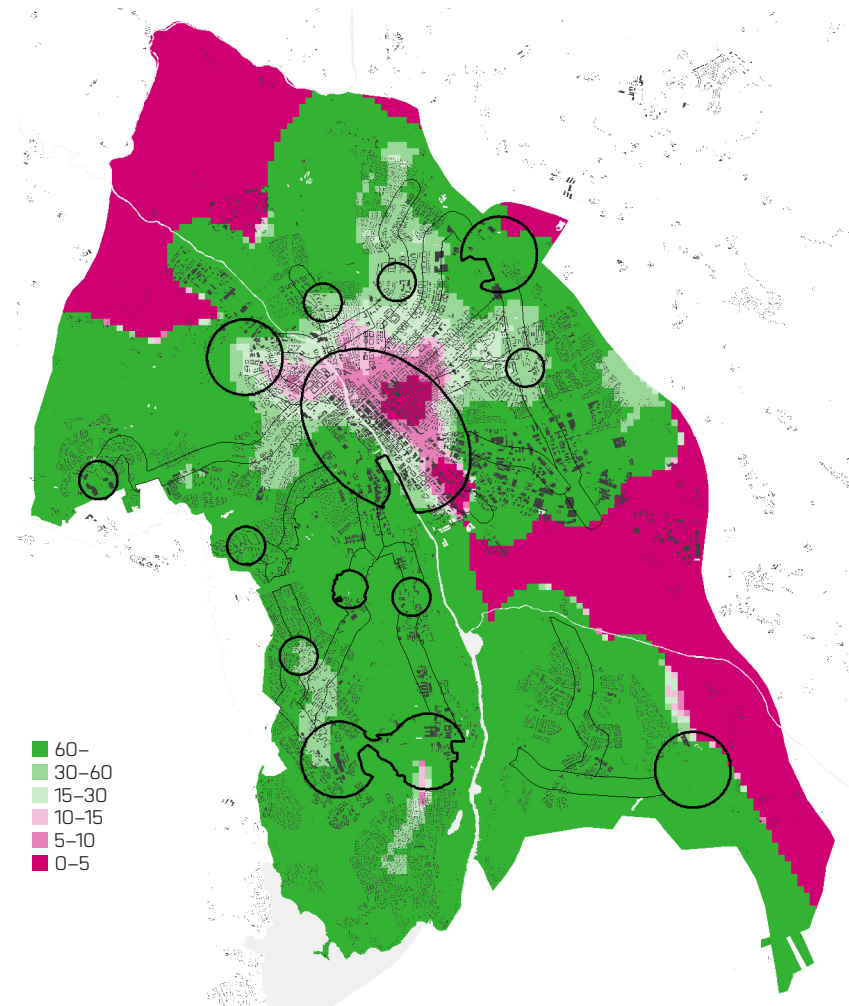
GRÖNOMRÅDE PER BOENDE

KVADRATMETER GRÖNOMRÅDE PER BOENDE (2017)

Denna indikator fångar det potentiella besöksstrycket på stadens grönområden, de gröna offentliga friytorna. WHO rekommenderar minst 9 kvadratmeter per boende för att skapa rymlighet och undvika slitage. 9 av 10 Stockholmare bor i ett område med mer än 10 kvadratmeter grönområde per boende inom 500 meter, i Stockholms innerstad har hälften av invånarna minst den tillgången.

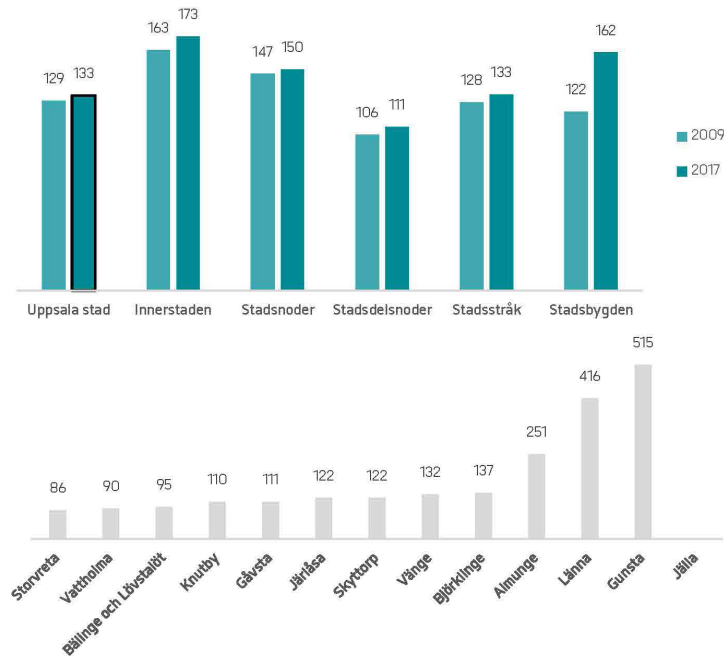
Uppsalas ÖP anger inte sådana ytmått. Det är ändå viktigt att följa utvecklingen på området. Innerstaden har i genomsnitt 20 kvadratmeter per boende men kvarteren runt Vaksala torg har under 10. Stadsdelarna söder om innerstaden har större rymlighet än de i norr. Stadsstråken har mindre rymlighet än stadsnoder och stadsdelsnoder även om samtliga ligger långt över rekommenderade 9 kvadratmeter per boende. De prioriterade tätorterna har mångdubbelt mer grönområden per boende än Uppsala stad.

KVADRATMETER GRÖNOMRÅDE PER BOENDE INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2017)

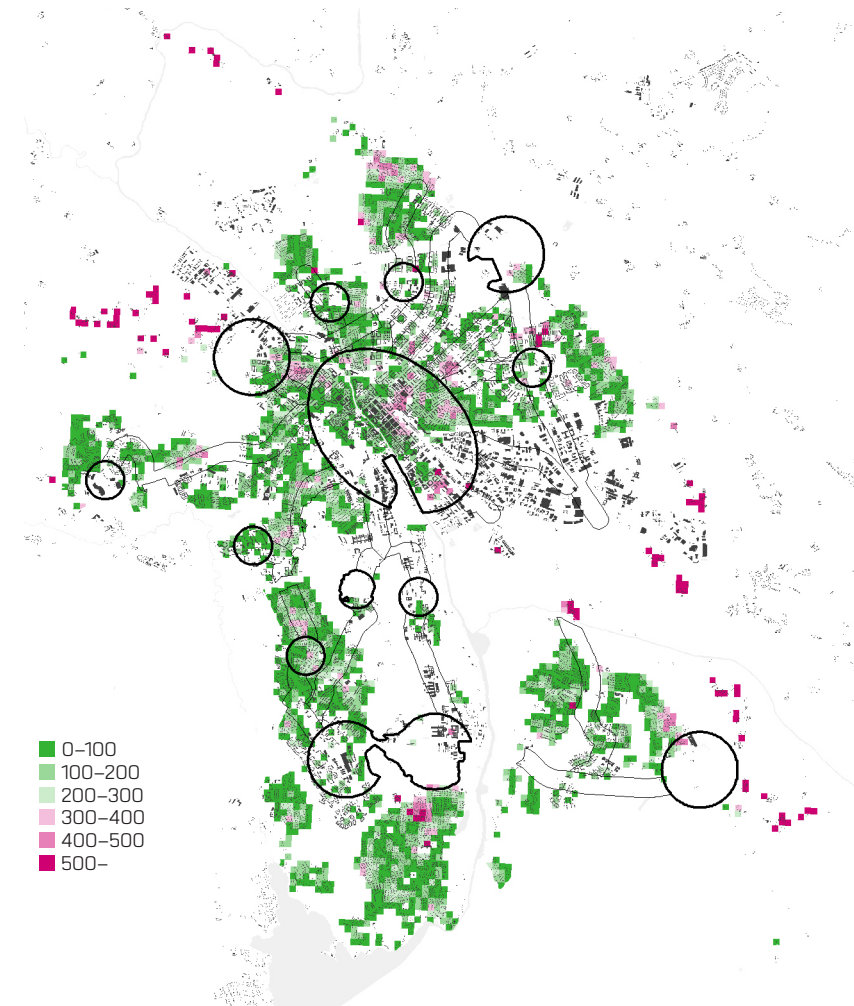
NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

GÅNGAVSTÅND (METER) TILL GRÖNOMRÅDEN (2017)

Denna indikator fångar avståndet till närmaste offentliga tillgängliga grönområde. Svensk forskning (Grahn & Stigsdotter) har visat att 200–300 meter är en gräns för hur långt man kan tänkas gå i vardagen, vilket också många kommuner inklusive Boverket föreslår som riktlinje. 9 av 10 stockholmare bor inom 300 meter från ett grönområde.

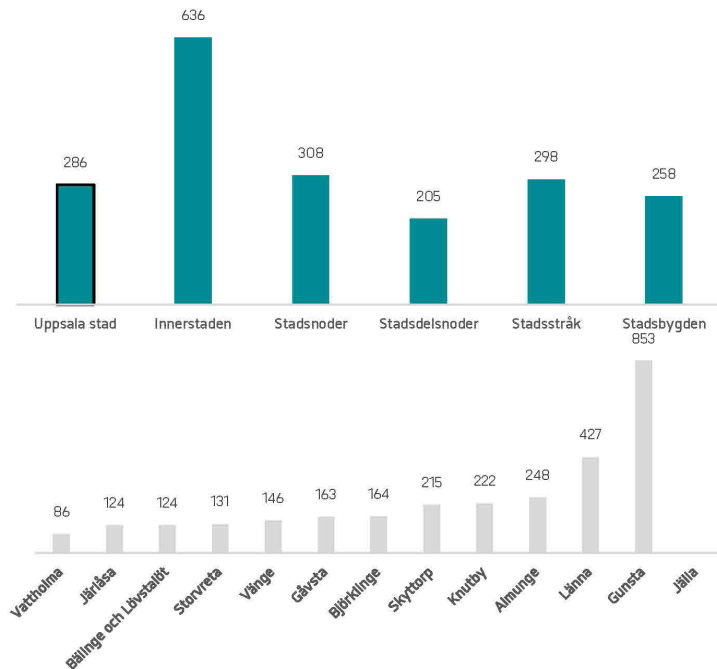
ÖPs sociotopsnurra anger 300 meter som maxavstånd. Genomsnittsavståndet till grönområden är i Uppsala stad 173 meter. I innerstaden är det 173 meter och i stadsdelsnoderna omkring 150 meter. I majoriteten av de prioriterade tätorterna är det genomsnittliga avståndet under 200 meter. Ett par av tätorterna har genomsnittsavstånd över 400 meter.

GÅNGAVSTÅND (METER) TILL GRÖNOMRÅDE FRÅN 100-METERSRUTOR, ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS (2017)

NÄRHET TILL TYST OMRÅDE

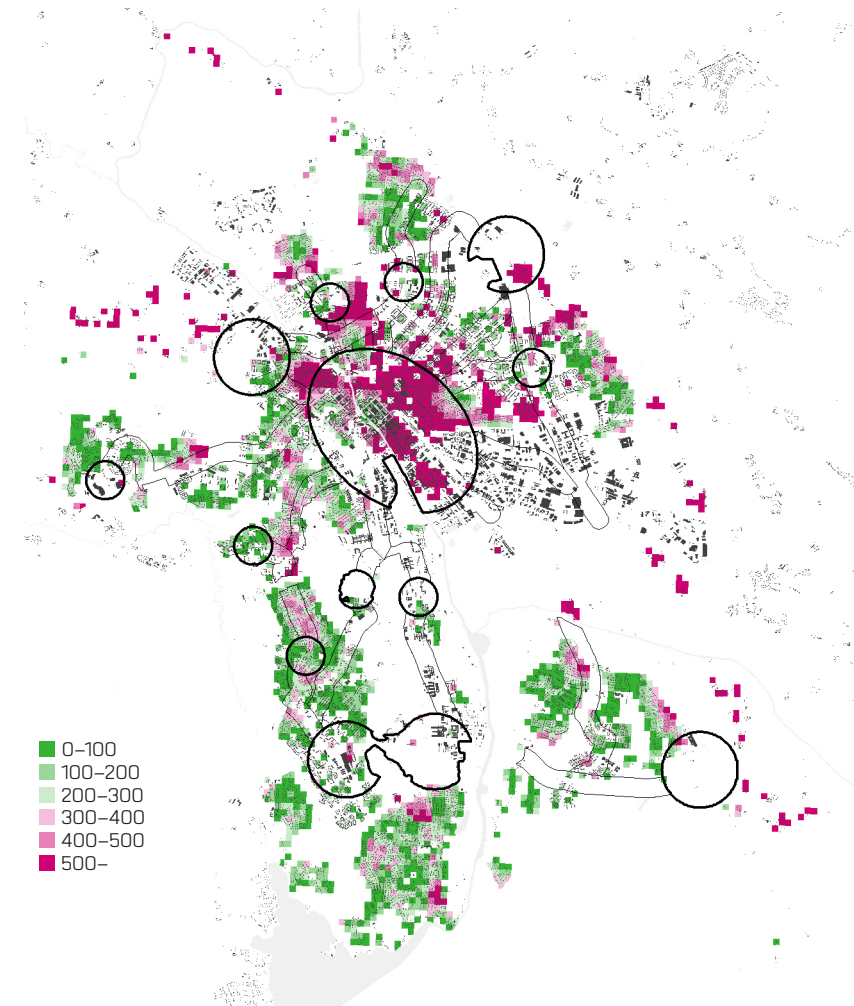
GÅNGAVSTÅND (METER) TILL TYST OMRÅDE < 45 DBA (2017)

Denna indikator fångar avståndet till närmaste tysta offentligt tillgängliga friyta (under 45 dBA). Närheten till ett tyst område har betydelse för rekreationen och folkhälsan. Snittavståndet till tyst grönyta under 45 dBA i Stockholms stad är 395 meter.

ÖPs sociotopsnurra anger att "rofylldhet" bör kunna nås inom 300 meter. De längsta avstånden till närmaste offentliga tysta område, över 500 meter, återfinns i de östra delarna av innerstaden. Däremot finns det tysta områden inom västra innerstaden som ger god närhet. I stadsdelsnoderna har man i snitt bara drygt 200 meter till ett tyst område. I stadsnoderna, stadsstråken och i stadsbygden har man i snitt omkring 300 meter. I prioriterade tätorterna är avståndet sällan längre än 200 meter.

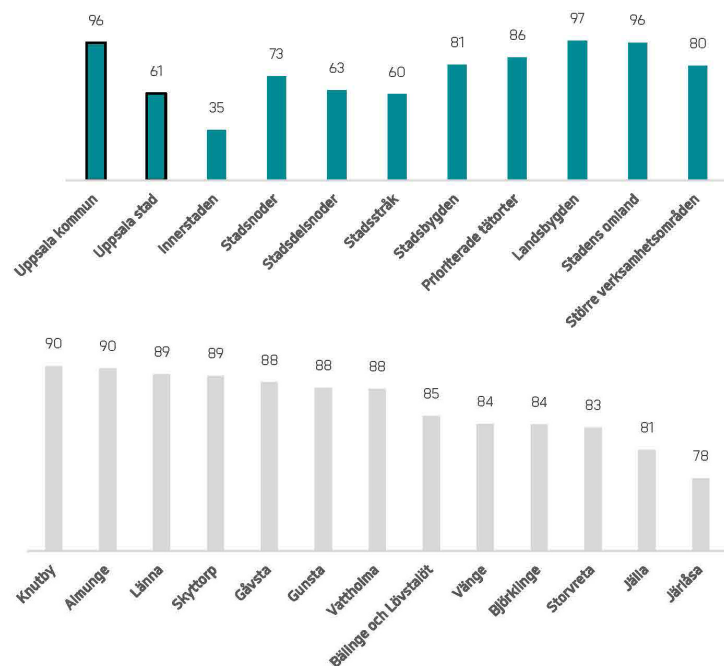
Notera att det oftast finns tysta bostadsgårdar i direkt anslutning till bostaden. Om dessa gårdar skulle räknas in blir bilden en annan i innerstaden.

GÅNGAVSTÅND (METER) TILL OFFENTLIG TYST FRIYTA <45 DBA FRÅN 100-METERSRUTOR, ENDAST RUTOR MED MINST FYRA BOENDE VISAS (2017)

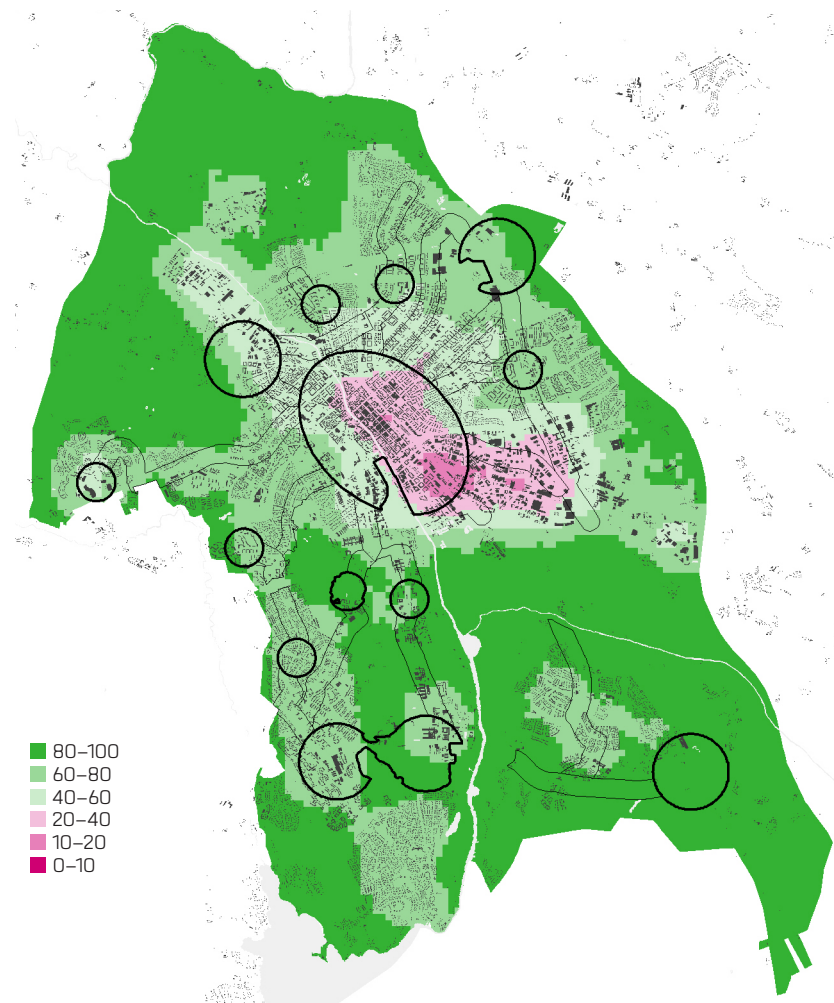
GRÖNYTA

PROCENT GRÖNYTA AV LANDYTAN (2018)

Denna indikator fångar hur stor andel av markytan som är vegetationstäckt. I analysen ingår all mark, både privat och offentlig. Detta mått brukar i planeringssammanhang kallas för grönytefaktor, och där minst 50% grönyta brukar rekommenderas för att klara många ekosystemtjänster. Svenska tätorter har 40–70% grönyta (SCB 2010). Globala världsstäder har 5–50% (travelbird.nl/green-cities-index-2018).

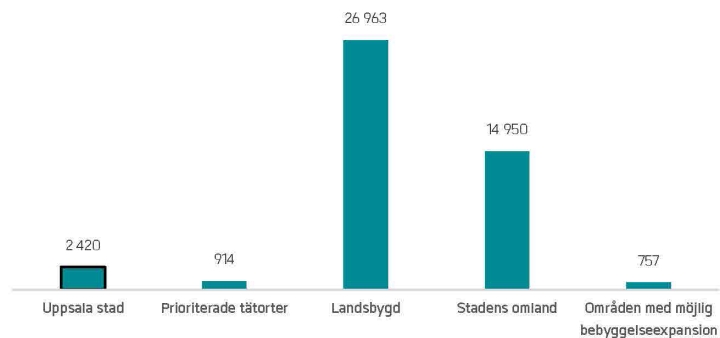
Uppsalas ÖP har inte angett inriktningen på detta sätt men betonar grönyntans betydelse. Innerstaden har 35% grönyta, men i vissa delar är andelen under 20%. Övriga delar av kommunen har över 50% grönyta, bortsett från de befintliga verksamhetsområdena.

PROCENT GRÖNYTA AV LANDYTAN INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2017)

JORDBRUKSMARK

HEKTAR JORDBRUKSMARK (2017)

Denna indikator fångar mängden jordbruksmark inom ett område. Jordbruksmarken är i expanderande regioner ofta utsatt för ett exploateringsstryck.

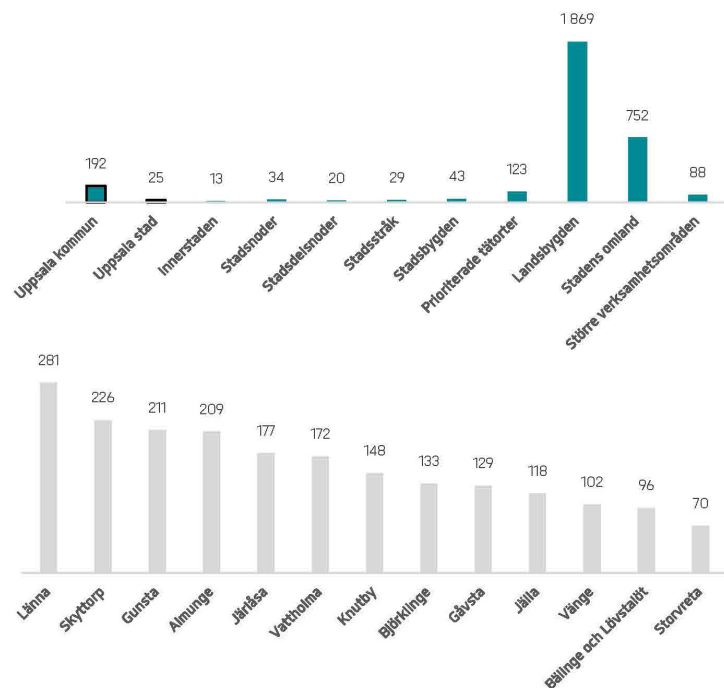
Inom Uppsala kommun finns 48 942 hektar jordbruksmark. Majoriteten återfinns på landsbygden och i stadens omland. Inom stadsgränsen finns 2 420 hektar jordbruksmark och i de prioriterade tätorterna finns 914 hektar. I översiktsplanen anges områden där bebyggelseexpansion eller ny infrastruktur är möjlig där det i dagsläget finns brukningsvärd jordbruksmark (se karta). Den totala mängden jordbruksmark inom dessa områden är 757 hektar, vilket motsvarar 1,5% av den totala mängden jordbruksmark inom Uppsala kommun.

OMRÅDEN DÄR ÖVERSIKTSPLANEN ANGER MÖJLIG BEBYGGELSE-EXPANSION ELLER NY INFRASTRUKTUR OCH DÄR DET I DAGSLÄGET FINNS BRUKNINGSVÄRD JORDBRUKSMARK

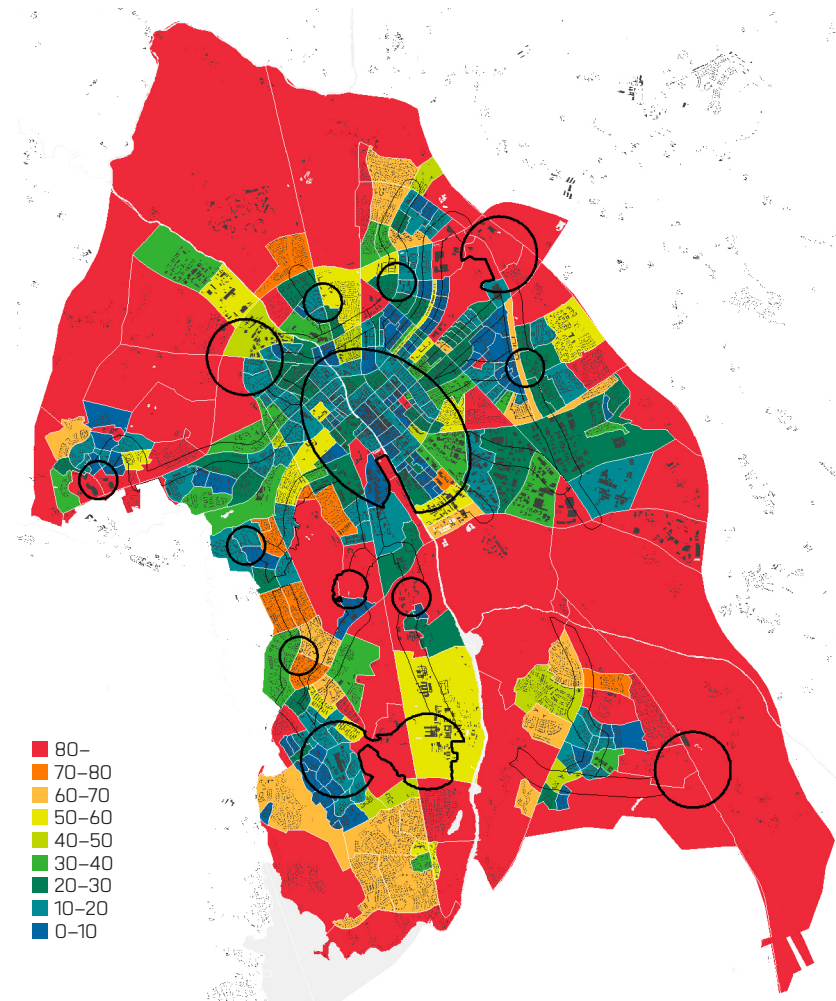
TRAFIKYTA PER CAPITA

KVADRATMETER TRAFIKYTA PER BOENDE OCH ARBETANDE (2017)

Denna indikator fångar hur mycket trafikyta som delas av boende och arbetande inom ett område. Det ger en indikation på effektiviteten i markanvändningen, men också på det potentiella trycket på trafiknätet.

I innerstaden finns det 13 kvadratmeter trafikyta per capita, medan det i stadsnoderna, stadsstråken och stadsbygden finns tre gånger mer. Stadsdelsnoderna har 20 kvadratmeter per capita. I prioriterade tätorter är trafikytan per capita i snitt tio gånger högre än i innerstaden. Översiktsplanens inriktning är att trafikytan per capita inte ska öka totalt sett.

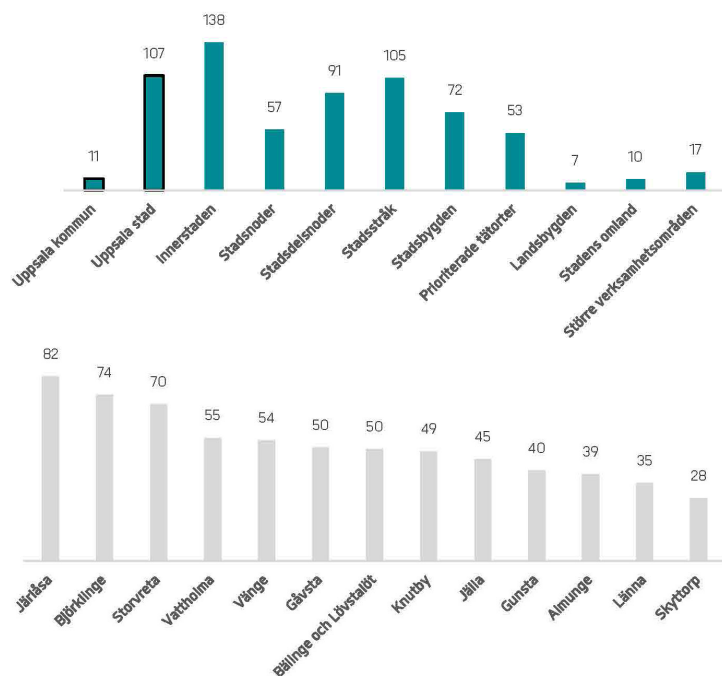

KVADRATMETER TRAFIKYTA PER BOENDE OCH ARBETANDE INOM NYKO 5-OMRÅDEN (2017)

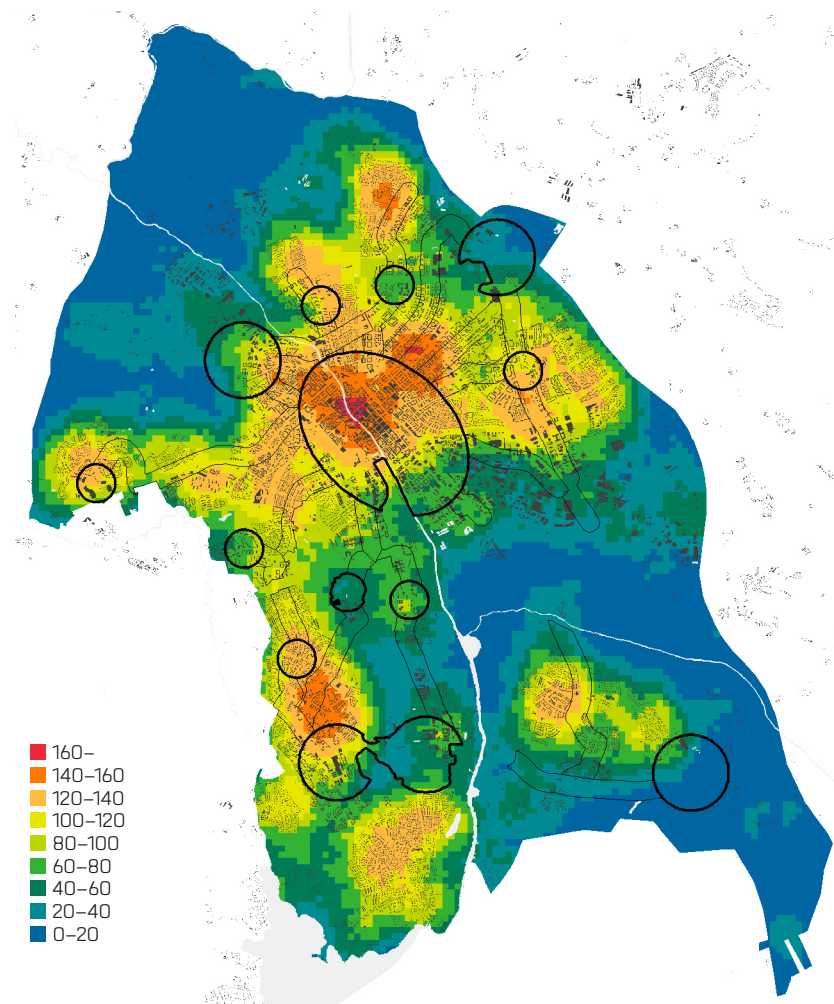
KORSNINGSTÄTHET

GATUKORSNINGAR PER KVADRATKILOMETER (2017)

Denna indikator fångar hur väl sammankopplat gång- och gatunätet är, genom att beräkna antalet korsningar per km². Detta mått har i forskningsstudier visat sig fånga hur mycket som invånare i en stadsdel går och cyklar. Stadskärnor globalt har 70–300 korsningar per kvadratkilometer (UN Habitat 2013). UN Habitat rekommenderar minst 100.

Korsningstätheten är högst i innerstaden, i snitt 138 korsningar per kvadratkilometer. Kvarteren norr om Stora torget har över 160. Stadsdelsnoder och stadstråk ar omkring 100. Stadsbygden har 72. Prioriterade tätorter har allt mellan 28 och 82.

GATUKORSNINGAR PER KVADRATKILOMETER INOM 500 METERS RADIE FRÅN 100-METERSRUTOR (2017)

DISKUSSION

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH ANDRA INDIKATORER

En stad är i grunden en plats med hög koncentration av människor och verksamheter. Permanent koncentration är stadens grundkaraktär, och på vilket sätt som städer växer. En liten ökning av koncentrationen lokalt, genom stadsutbredning i periferin (så kallad sprawl), kan dock sänka den genomsnittliga koncentrationen i hela stadsområdet.

KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL VARDAGSFUNKTIONER

I analyserna av Uppsala är det tydligt att staden fungerar mycket likt andra städer, stora som små. Med tätheten ökar närheten till vardagsfunktioner. Det finns inga täta miljöer med få vardagsfunktioner. Däremot finns det enstaka glesa miljöer som har många vardagsfunktioner vilket kan bero på till exempel lokala köpcentrum. En ökning av koncentrationen av boende och arbetande innebär således mycket sannolikt en större närhet till vardagsfunktioner. Att förtäta nära lokala centrum som redan har ett stort utbud av service är också ett sätt att öka befolkningens närhet till vardagsfunktioner.

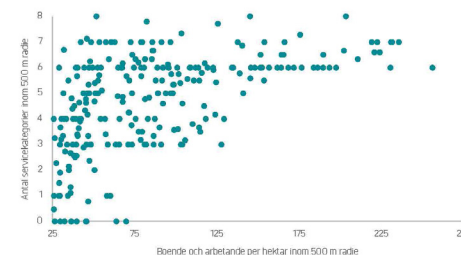
KONCENTRATION OCH BLANDNING

I stadsbyggande i allmänhet och i översiktsplanen i synnerhet eftersträvas en blandning av bostäder och arbetsplatser, av boende och arbetande, för att skapa en levande stadsmiljö och en effektiv användning

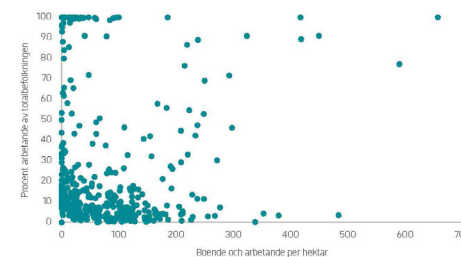
av bebyggelse och trafiksystem. De stadsdelar som ligger omkring 30–70 % arbetande är inte så många i Uppsala och de har olika koncentration. Det finns både täta och glesa miljöer som också är blandade.

KONCENTRATION OCH TRAFIKYTA PER CAPITA

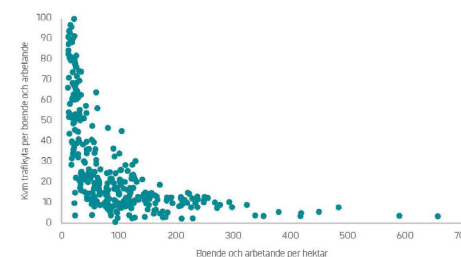
Trafikytan upptar en stor andel av stadens landarea. Att minska denna men öka tillgängligheten och frakomligheten i staden är ett viktigt hållbarhetsmål, som handlar om effektiv markanvändning, vilket betonas i översiktsplanen. Med en ökad koncentration så ökar sannolikt trycket på trafiknätet och eventuell trängsel, såvida inte en större andel av befolkningen går eller cyklar. Detta är ofta fallet. En högre koncentration skapar större närhet som ger underlag för tätare kollektivtrafik. I Uppsala finns, som i andra städer, således ett starkt samband mellan koncentration och trafikyta per capita. De tätaste miljöerna har omkring 10 kvadratmeter trafikyta per capita. Tack vare investeringar i infrastruktur för gående, cyklisterna och kollektivtrafik så kan trafikytan hållas lägre i tätare bebyggelse.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL VARDAGSFUNKTIONER

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH BLANDNING

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH TRAFIKYTA PER CAPITA

KONCENTRATION OCH GRÖNYTA

Det finns ett tydligt mönster i relationen mellan koncentration och grönyta. I grönyta inbegrips här alla grönytor i staden, både privata och offentliga ytor. Ju högre koncentration, desto större sannolikhet för att grönytan minskar. Det finns dock stadsdelar, företrädesvis arbetsplatsområden, med låg täthet och liten grönyta. Huvuddelen av Uppsalas stadsdelar ligger över 50% och där är koncentrationen under 200 personer per hektar. Men några av de allra tätaste (och attraktivaste) delarna av Uppsala har en grönyteandel på 20–30%. Det finns således inte något absolut samband mellan koncentration och grönyta, utan grönheten i tätare miljöer avgörs av stadsbyggnandet.

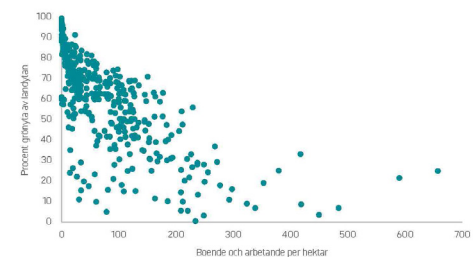
KONCENTRATION OCH FRIYTETILLGÅNG

Med friyta menas här offentligt tillgänglig mark som har något socialt eller rereativt värde (även kallad sociotop). Här är mönstret inte lika tydligt som med grönyta. Mycket glesa miljöer tenderar att ha lite större friytetillgång, men i stort sett finns inga starka samband mellan koncentration och friytetillgång. Flera av de allra tätaste (och sannolikt attraktivaste) miljöerna i Uppsala har också en friytetillgång över 15%, vilket är UN Habitats rekommendation. Vissa av de tätaste miljöerna har till och med upp till 30% offentlig friyta.

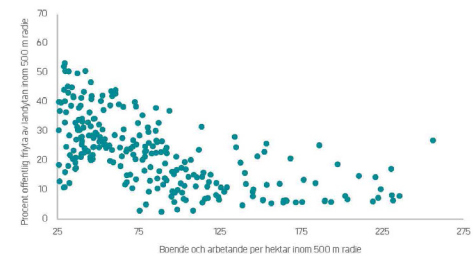
KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

Hur är relationen mellan koncentration och närheten till gröna offentliga friytor? I jämförelse med indikatorerna ovan, grönyta och friytetillgång, så finns här inget samband över huvudtaget med koncentration. Både täta och glesa miljöer har nära och långt från grönområden. Då forskningen visar att närheten till grönt är minst lika viktig som själva ytan för upplevelsen av gröntillgång, så visar analysen att det går att uppnå en stor närhet även vid höga tätheter. Allt handlar om stadsbyggnadsstrukturen och parkplaneringen.

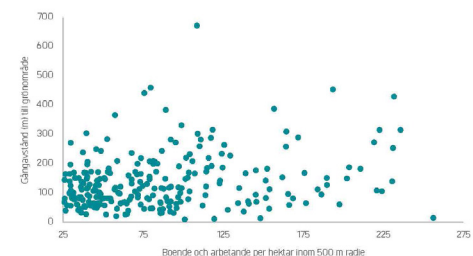
En hållbar stadsplanering skapar närhet till allt i staden samtidigt, människor, verksamheter, vardagsfunktioner och grönområden. Detta kan även beskrivas som ett stadsbyggande med högt spatialt kapital, som i sin tur ger förutsättningar för andra typer av kapital att utvecklas, socialt, kulturellt och ekonomiskt.

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH GRÖNYTA

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH FRIYTETILLGÅNG

SAMBAND MELLAN KONCENTRATION OCH NÄRHET TILL GRÖNOMRÅDE

